

ТКАЧЕНКОСергій Анатолійович
nikoblikaudit@inbox.ru

УДК 657

**ДЕКРИПТАЦІЯ
ФУНКЦІОНАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ КАТАГЕНЕЗУ
СИСТЕМИ (ТЕОРІЇ) ОБЛІКОВО-
ЕКОНОМІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

**DECREPITATION OF
FUNCTIONAL DEVELOPMENT
OF THE SYSTEM (THEORY)
CATHAGEMENT OF
ACCOUNTING AND ECONOMIC
PROVIDING**

ПОТИШНЯК

Олена Миколаївна

д.е.н., доцент кафедри,
в.о. ректора Вищого навчального
закладу «Міжнародний
технологічний університет
«Миколаївська політехніка»

д.е.н., доцент, професор кафедри,
Харківський національний технічний
університет сільського
господарства ім. Петра Василенка

У науковій статті визначено, бухгалтерський облік виступає своєрідною функцією системи управління, що має свої особливості у організаційній структурі, змісті виконуваних завдань, способах і методах вивчення виробничо-господарських явищ. Ці особливості повинні бути враховані при забезпеченні організації бухгалтерського обліку у системі функціонально розвинутого управління. Доведено, принципи побудови функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення підприємствами промисловості та науково-виробничими об'єднаннями висувають нові і дуже важливі вимоги перед сучасною підсистемою бухгалтерського обліку. Ці вимоги пов'язані із подальшою раціоналізацією форми бухгалтерського обліку, техніки, технології та методів його ведення. Найбільш виправданою тенденцією (орієнтацією) організаційного удосконалення бухгалтерського обліку у даний час виступає розробка підсистеми бухгалтерський обліку у загальній системі функціонально розвинутого управління. Підсистема бухгалтерського обліку, повністю виконуючи бухгалтерські функції на підприємстві, одночасно сприяє функціональному розвитку усієї системи управління. Прогресивний досвід деяких підприємств і сучасні наукові дослідження показують, наскільки змінюються при використанні функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення підприємствами промисловості та науково-виробничими об'єднаннями традиційні форми і методи підсистеми бухгалтерського обліку, технологія виконання обліково-економічних функцій, склад, структура обліково-економічного апарату. Обґрунтовано, окремий (індивідуальний) підхід до підсистеми (функції) бухгалтерського обліку у теоретико-методологічному плані ні у якому разі не повинен протиставлятися монолітному (комплексному) підході організаційного характеру, бо у їх діалектичній єдності й закладений успіх у побудові суцільної системи функціонально розвинутого управління.

* * *

В научной статье определено, бухгалтерский учёт выступает своеобразной функцией системы управления, имеет свои особенности в организационной структуре, содержании выполняемых задач, способах и методах изучения производственно-хозяйственных явлений. Эти особенности должны быть учтены при обеспечении организации бухгалтерского учёта в системе функционально развитого управления. Доказано, принципы построения функционально развитых систем управления специального назначения предприятиями промышленности и научно-производственными объединениями выдвигают новые и очень важные требования перед современной подсистемой бухгалтерского учёта. Эти требования связаны с дальнейшей рационализацией формы бухгалтерского учёта, техники, технологии и методов его ведения. Наиболее оправданной тенденцией (ориентацией) организационного совершенствования бухгалтерского учёта в настоящее время выступает разработка подсистемы бухгалтерского учёта в общей системе функционально развитого управления. Подсистема бухгалтерского учёта, полностью выполняющая бухгалтерские функции на предприятии, одновременно способствует функциональному развитию всей системы управления. Прогрессивный опыт некоторых предприятий и современные научные исследования показывают, насколько изменяются при использовании функционально развитых систем управления специального назначения научно-производственными объединениями и предприятиями промышленности традиционные формы и методы подсистемы бухгалтерского учёта, технология выполнения учётно-экономических функций, состав, структура учётно-экономического аппарата. Обосновано, отдельный (индивидуальный) подход к подсистеме (функции) бухгалтерского учёта в теоретико-методологическом плане ни в коем случае не должен противопоставляться систематическому (комплексному) подходу организационного характера, потому что в их диалектическом единстве и заложен тотальный успех в построении сплошной системы функционально развитого регулирования (управления).

* * *

In the scientific article it is determined that accounting acts as a kind of function of the management system, which has its own peculiarities in the organizational structure, the content of the tasks performed, methods and methods of studying industrial and economic phenomena. These features should be taken into account when ensuring the organization of accounting in the system of functionally-developed management. It is proved that the principles of constructing functionally developed special-purpose control systems by industrial enterprises and scientific and production associations put forward new and very important requirements for a modern subsystem of accounting. These requirements are related to further rationalization of the form of accounting, technology, technology and methods of its management. The most justified tendency (orientation) of organizational improvement of accounting is currently the development of the subsystem of accounting in the overall system of functionally developed management. The subsystem

of accounting, fully performing bookkeeping functions at the enterprise, simultaneously contributes to the functional development of the entire management system. The progressive experience of some enterprises and modern scientific research show how changes are made with the use of functionally developed special-purpose management subsystems by industrial enterprises and research and production associations, the traditional forms and methods of accounting subsystem, the technology of performance of accounting and economic functions, composition, the structure of accounting and economic the apparatus. It is substantiated that a separate (individual) approach to the subsystem (function) of accounting in the theoretical and methodological plan should in no way be opposed to the complex approach of an organizational nature, because in their dialectical unity and success in building a solid system of functionally developed management, others.

Ключові слова: методика, облік, процес, функціональний розвиток, ціль

Ключевые слова: процесс, способ, учёт, функциональное развитие, цель

Keywords: accounting, functional development, method, purpose, the process

ВСТУП

Бухгалтерський облік виступає своєрідною функцією системи управління, що має свої особливості у організаційній структурі та змісті виконуваних завдань, способах і методах вивчення виробничо-господарських явищ. Ці особливості повинні бути враховані при забезпеченні організації бухгалтерського обліку у системі функціонально розвинутого управління тощо.

У свою чергу принципи побудови функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення підприємствами промисловості та науково-виробничими об'єднаннями висувають нові і дуже важливі вимоги перед сучасною підсистемою бухгалтерського обліку. Ці вимоги пов'язані із подальшою раціоналізацією форми бухгалтерського обліку, техніки, технології та методів його ведення. Найбільш виправданою тенденцією організаційного удосконалення бухгалтерського обліку у даний час виступає розробка підсистеми бухгалтерського обліку у загальній системі функціонально розвинутого управління. Підсистема бухгалтерського обліку, повністю виконуючи бухгалтерські функції на підприємстві, одночасно сприяє функціональному розвитку усієї системи управління. Прогресивний досвід деяких підприємств і сучасні наукові дослідження [1-11] показують, наскільки змінюються при використанні функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення підприємствами промисловості і науково-виробничими об'єднаннями традиційні форми та методи підсистеми бухгалтерського обліку і технологія виконання обліково-економічних функцій, склад, структура обліково-економічного апарату тощо.

МЕТА РОБОТИ полягає у формулюванні методики функціонально розвинутого обліково-економічного процесу у системі стратегічного управління спеціального призначення підприємствами промисловості, виробничими об'єднаннями тощо.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою даної наукової статті (публікації) виступає діалектичний метод та основні положення теорії функціонально розвинутих систем політичного (стратегічного) управління спеціального призначення науково-виробничими об'єднаннями і промисловими підприємствами та функції (підсистеми) обліково-економічного забезпечення (бухгалтерського обліку). У процесі повного дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-ло-*

гічний (для теоретичного узагальнення і формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні теоретико-методологічних думок (ідей) функціонально розвинутих систем поведінкового (стратегічного) управління спеціального призначення науково-виробничими об'єднаннями та промисловими підприємствами, підсистеми (функції) бухгалтерського обліку (концепції обліково-економічного забезпечення)) тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розробка і впровадження підсистеми бухгалтерського обліку проходять ті ж основні етапи, що й інші підсистеми функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення підприємствами промисловості та науково-виробничими об'єднаннями – передпроектне обстеження, вироблення технічного завдання, технічне і робоче проектування, впровадження системи. Однак, на кожному із цих етапів розробка облікових питань має свої особливості. Наприклад, обстеження й аналіз облікової інформації будуть різко відрізнятися від обстеження планової, постачальницької, інженерно-технічної інформації. Ця особливість полягає, перш за все, у специфічних рисах та властивостях самої облікової інформації.

Зрозуміло, при розробці підсистеми бухгалтерського обліку, так само, як і усієї системи функціонально розвинутого управління підприємством, необхідно використовувати стандартні (типові) проектні рішення. Однак, потреба у обстеженні облікової та інших видів інформації виникає для ув'язки зразкових (типових) проектів з конкретними умовами виробництва тощо.

Одним із елементів методу бухгалтерського обліку, як відомо, виступає суцільна і усебічна реєстрація господарських операцій. Отже, майже усі облікові відомості зафіксовані у тих або інших матеріальних носіях інформації. Це дозволяє визначити більш точні об'ємні параметри облікової інформації, її склад й структуру, що дуже важливо для проектованої системи. При обстеженні цієї інформації у основному застосовуються методи, подібні документальної ревізії та аналізу облікових документів. Для більш глибокого вивчення складу і структури інформації, характеру й маршруту її руху можна застосовувати більш сучасні та точні методи обстеження. Наприклад, при дослідженні інформації про облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості готової продукції, а також звітної інформації про результати діяльності підприємств (об'єднань) найдоцільніше вико-

ристовувати метод матричного моделювання та метод графів типу «дерево». Перший із них дозволяє виявити способи утворення показників і відображає процес руху та обробки інформаційних даних, тобто із його допомогою можна побудувати модель інформаційного процесу на рівні кожного елемента методи (системи).

Метод графів типу «дерево» наочно покаже усю послідовність перетворень показників, починаючи із виникнення початкової інформації (даних), закінчуючи отриманням зведених показників, які характеризують результати діяльності підприємств (об'єднань) – собівартість, рентабельність, чистий прибуток тощо. За допомогою цього методу можна побачити та проаналізувати, як сукупність первинних виробничо-господарських показників перетворюється у великі укрупнені результатні показники, тобто простежити за схемою руху потоків інформації та її агрегації, що досить важливо для проектування технології обробки та каналів руху інформації тощо.

При дослідженні не можна випустити із поля зору висхідний характер облікової інформації, такий, що докорінно відрізняє її від планової та інших видів економічної інформації. При цьому важливо наступне – кожен рівень системи управління отримує від нижнього рівня більше обсягу облікової інформації, ніж передає її у більш високий рівень. Отже, треба врахувати різну завантаженість засобів й каналів передачі облікової інформації (даних) при прямому і зворотному зв'язку між рівнями у системі (методі) управління.

Разом із тим слід зазначити, що у даний час створення підсистеми бухгалтерського обліку зорієнтоване на комплексний підхід у процесі її розробки. У загальногалузевих керівних методичних та інструктивних матеріалах із створення функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення підприємствами промисловості та науково-виробничими об'єднаннями зазвичай акцентується увага на тому факті, що основні відмінності бухгалтерського обліку в умовах сучасних машин електронних цифрових останнього покоління полягають у функціональному розвитку зведеного та комплексного бухгалтерського обліку; завдання комплексного процесу даються у тісній інтеграції як між собою, так і із іншими процесами управління виробничо-господарською діяльністю тощо.

ВИСНОВКИ

Таким чином, окремий (індивідуальний) підхід до підсистеми (функції) бухгалтерського обліку у теоретико-методологічному плані ні у якому разі не повинен протиставлятися систематичному (комплексному) підходові організаційного характеру, бо у їх діалектичній єдності і закладений успіх у побудові тотальної системи функціонально розвинутого регулювання тощо.

Список використаних джерел

1. Баранов П.П. Развитие концепции профессионального суждения в аудите: теория и методология: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.12. Новосибирск, 2013. 375 с.
2. Безверхий К.В., Бочуля Т.В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні. Київ, 2014. 184 с.

3. Иванов Ю.Б., Пилипенко А.А. Интеграционный розвиток субъектов господарювання: теоретичне обґрунтування та організація управління. Харків, 2012. 400 с.

4. Карловская Е.А. Методология организации предоставления государственных услуг на основе субъектно-ориентированного подхода: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.05. Хабаровск, 2013. 342 с.

5. Кобяк М.В. Теория и методология эффективного управления гостиничными предприятиями: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.05. Москва, 2013. 464 с.

6. Пилипенко А.А. Организация обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства. Харків, 2006. 282 с.

7. Пономарева С.В. Методология формирования системы учётно-контрольной информации для управления стоимостью компаний сферы интеллектуальных бизнес-услуг: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.12. Москва, 2013. 541 с.

8. Філіппова С.В., Нізяєва С.А. Аналітичні інструменти системи економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі виноробних підприємств). Донецьк, 2012. 179 с.

9. Hayes B., Kane G., Kotwica K. Corporate Security Organizational Structure, Cost of Services and Staffing Benchmark. Amsterdam, 2013. 76 p.

10. Moskalenko N. Critical issues of economic security of organizations. *Economics of Development*. 2016. № 1 (77). pp. 69-76.

11. Petruk O., Makurin A. Accounting and analytical problems at coalmining enterprises of Ukraine in terms of European integration. *Economic Annals-XXI*. 2015. № 9-10. pp. 111-114.

References

1. Baranov P.P. Development of the concept of professional judgment in the audit: theory and methodology: dis. ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.12. Novosibirsk, 2013. 375 p. (in Russian).

2. Bezverhyj K.V., Bochulja T.V. Information system of accounting system and reporting in Ukraine. Kyiv, 2014. 184 p. (in Ukrainian).

3. Ivanov Yu.B., Pylypenko A.A. Integrative development of business entities: theoretical substantiation and organization of management. Kharkiv, 2012. 400 c. (in Ukrainian).

4. Karlovskaja E. A. Methodology of organization of the provision of public services on the basis of a subject-oriented approach: dis. ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.05. Khabarovsk, 2013. 342 p. (in Russian).

5. Kobayak M.V. Theory and methodology of effective management of hotel enterprises: dis. ... Doctor of Economic Sciences. Moscow, 2013. 464 p. (in Russian).

6. Pylypenko A.A. Organization of accounting and analytical support for the strategic development of the enterprise. Kharkiv, 2006. 282 p. (in Ukrainian).

7. Ponomareva S.V. Methodology for the formation of a system of accounting and control information for managing the value of companies in the sphere of intellectual business services: dis. ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.12. Moscow, 2013. 541 p. (in Russian).

8. Filyppova S.V., Nizayayeva S.A. Analytical tools of the economic security system of business entities (on the example of winemaking enterprises). Donetsk, 2012. 179 p. (in Ukrainian).

9. Hayes B., Kane G., Kotwica K. Corporate Security Organizational Structure, Cost of Services and Staffing Benchmark. Amsterdam, 2013. 76 p.

10. Moskalenko N. Critical issues of economic security of organizations. *Economics of Development*. 2016. № 1 (77). pp. 69-76.

11. Petruk O., Makurin A. Accounting and analytical problems at coalmining enterprises of Ukraine in terms of European integration. *Economic Annals-XXI*. 2015. № 9-10. pp. 111-114.